

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1925 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 9 maj 1925 mellan Sverige och Finland angående renar i gränsområdena.

Genom en den 12 maj 1925 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 226, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 9 maj 1925 mellan Sverige och Finland angående renar i gränsområdena.

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.**Om finska renar här i riket.****1 §.**

Uppehålla sig finska renar olovligen här i riket, skall den, som enligt särskilt meddelade bestämmelser är av vederbörande länsstyrelse därtill förordnad (gränsrenvakt), så snart han erhåller kännedom om förhållandet, därom underrätta den, som i Finland är satt att mottaga sådan underrättelse; och varde därvid renarnas uppehållsort samt ungefärliga antal ävensom, där så kan ske, renägarens namn uppgivna.

Underrättelsen skall meddelas genom telegram eller telefon eller, där detta ej låter sig göra, genom budskickning eller brev. Har underrättelsen skett genom telefon eller muntligen genom bud, skall snarast skriftlig bekräftelse översändas.

Är renägaren känd, skall jämväl han, där så bekvämligen kan ske, underrättas om förhållandet.

2 §.

Renarnas ägare är, då han erhåller kännedom om att renarna olovligen uppehålla sig här i riket, pliktig att ofördröjligen låta, i enlighet med vad i 3 § föreskrives, avhämta dem och utdriva dem till Finland.

Gränsrenvakt så ock vederbörande finske länsman eller annan, som i Finland är satt att mottaga underrättelse, varom i 1 § sägs, må taga renarna under bevakning eller utdriva dem. Av gränsrenvakt utdrivna renar skola överlämnas till ägaren eller till tjänsteman eller person i Finland, som nyss nämnts.

3 §.

Skola renar avhämtas eller utdrivas, må medtagas allenast djur, försedda med märken, som begagnas av renägare i Finland, ävensom omärkta kalvar, som följa honrenar med sådana märken.

Innan bortförandet äger rum, skola de renar, som på grund av vad ovan sagts böra kvarlämnas, utskiljas från de övriga i närvaro av gränsrenvakt eller renägare i trakten; dock må de finska renarna strax bortföras, om gränsrenvakten eller renägare, som nyss nämnts, förklarar, att bland renarna icke finnas sådana, som böra kvarlämnas.

Därest de finska renarna äro sammanblandade med renar från trakten och stå under bevakning av därvarande renägare eller deras renvårdare, skola dessa samla djuren och lämna den, som vill avhämta de finska renarna, tillfälle att utskilja dem han har rätt att bortföra.

4 §.

För renarnas uppehåll här i riket skall erläggas en betesavgift för varje ren, kalvar under ett års ålder ej inbegripna. Denna avgift utgör tio öre för varje dag av uppehållet.

Finnes att renarnas bortdrivande blivit utan ägarens vållande uppehållet, skall vid avgiftens beräkning tagas den hänsyn till förhållandet, som finnes skälig.

Är uppenbart att renägaren avsiktligt låtit sina renar beta här i riket, kan betesavgiften fastställas intill det dubbla beloppet; dock skall i sådant fall renägaren beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

5 §.

Förutom betesavgift, som i 4 § är nämnd, skall gäldas ersättning för de av renarnas uppehåll föranledda utgifter, såsom för meddelande av underrättelse enligt 1 § samt för arbete med samlande, bevakning, utskiljande och bortdrivande av renarna.

6 §.

Har meddelande enligt 1 § avlåtits, och uppehålla sig de renar, som meddelandet avser, ännu tio dagar därefter här i riket, utan att någon infunnit sig för att bortföra dem, skall ett belopp motsvarande tio procent av renarnas värde, kalvar under ett års ålder ej inbegripna, anses förbrutet.

Sådan påföljd skall ock tillämpas, där någon inställt sig för renarnas bortförande, men de likväl finnas kvar ännu efter det femton dagar för-

flutit från det meddelande enligt 1 § avsänts samt väderleksförhållanden, rovdjur, renägares eller renvårdares försummelse att efterkomma åliggande enligt 3 § sista stycket eller andra omständigheter icke utgjort tvingande hinder mot bortförandet.

Vid bestämmande av det belopp, som i förevarande fall skall anses förbrutet, skall renarnas värde beräknas efter det medelvärde för ren, som för varje år fastställs i därför i konventionen föreskriven ordning.

7 §.

Över de åtgärder, som föranledas av finska renars uppehåll här i riket, skall av gränsrenvakten upprättas protokoll, vari intages upplysning rörande renarnas antal och märken ävensom eget utlåtande i saken av gränsrenvakten.

Protokollet samt yttrande av vederbörande lappfogde, därest denne icke själv handlagt ärendet, skola jämte alla uppgifter och verifikationer översändas till vederbörande länsstyrelse.

8 §.

Länsstyrelsen har att med ledning av tillgängliga upplysningar fastställa den avgift och ersättning, som böra utgå enligt 4 och 5 §§, samt det belopp, som enligt 6 § skall anses förbrutet.

Betesavgift och förbrutet belopp tillfalla Norrbottens lappfond.

9 §.

Innan länsstyrelsen på grund av 8 § fattar beslut, skall länsstyrelsen så vitt möjligt utreda vem renarna tillhöra.

Beslut skall dock, utan angivande av namn å renägarna, endast innehålla förpliktande för »vederbörande renägare» att erlægga det fastställda beloppet.

10 §.

Varda renar avhämtade utan iakttagande av vad i 3 § är sagt, må länsstyrelsen efter inhämtande av upplysningar bestämma en särskild avgift till belopp från och med tjugufem till och med trehundra kronor; dock må sådant ej ifrågakomma, med mindre någon anledning föreligger till antagande, att i den bortförda hjorden funnits svenska renar.

11 §.

Skada, som under renarnas uppehåll här i riket vållas av renarna eller av dem åtföljande vårdare, skall ock ersättas.

12 §.

Ersättning för utgifter, som omförmålas i 5 §, eller för sådan skada av renar, som avses i 11 §, må ej utgå, så framt ej underrättelse rörande

renarnas uppehåll här i riket avlåtits efter ty i 1 § sägs. Den som vill fordra ersättning skall, därest ej dylik underrättelse ändock skett, vid äventyr att gå sin rätt till ersättning förlustig, så snart ske kan göra anmälan hos gränsvakten om renarnas uppehåll.

13 §.

Vill någon för skada, som av renarna vållats, fordra ersättning enligt 11 §, skall han därom göra anmälan hos landsfiskalen i orten. Denne har att i förening med två nämndemän, som av honom utses, besiktiga den uppgivna skadan. Den finske länsmanen äger att själv eller genom ombud tillstådeskomma vid förrättningen och föra talan för vederbörande renägare, med rätt jämväl att därvid ingå förlikning. Anmäler sig renägare såsom sakägare, må han själv utföra sin talan. Landsfiskalen har att i god tid, om möjligt genom telegram eller telefon, underrätta länsmanen om tid och plats för förrättningen. Kan det antagas, att uppgiven skada helt eller delvis förorsakats av svenska renar, skall jämväl vederbörande svenske lappordningsman inkallas.

Vid förrättningen skall inhämtas och i protokollet däröver intagas upplysning rörande de omständigheter, som kunna inverka på ersättningsfrågan, såsom tiden och sättet för skadans uppkomst, dess omfattning, platsens belägenhet och beskaffenhet samt sannolika antalet av de renar, som vållat skadan.

Vid skadans värderande skall tagas i betraktande markens beskaffenhet och fruktbarhet samt huruvida hemdjur medverkat till skadan.

Landsfiskalen och nämndemännen hava att uppskatta skadan; och skola de till protokollet på heder och samvete avgiva förklaring, att uppskattningen skett efter bästa förstånd och övertygelse.

Landsfiskalen och nämndemännen hava att så vitt möjligt utreda vem som är ägare till de renar, vilka förorsakat skadan. Finna de att såväl svenska som finska renar medverkat till skadan, skola de, med uttalande härom, värdera allenast den skada, som kan anses vållad av de finska renarna.

Beslut, varigenom skadeersättning tillerkännes målsäganden, skall, utan angivande av namn å viss renägare, innehålla förpliktande för »vederbörande finska renägare» att ersätta skadan.

Är ej länsmanen eller annan, som han satt i sitt ställe, tillstådes vid förrättningen, skall avskrift av protokollet ofördröjligen genom landsfiskalens föranstaltande tillställas honom.

Är målsäganden eller länsmanen eller renägare, som fört talan vid förrättningen, missnöjd med denna, stånde honom fritt att sist å nittionde dagen från förrättningen anhängiggöra saken vid domstol.

Landsfiskalen och nämndemännen njute ersättning enligt gällande rese-reglemente. Ersättningen skall, i händelse skada anses vållad av finska renar, gäldas på samma sätt som skadeersättningen, men eljest betalas av målsäganden.

14 §.

I händelse belopp, som jämlikt 8, 10 och 13 §§ fastställts att betalas i anledning av finska renars uppehåll här i riket, icke omedelbart erlägges till gränsvakten eller målsäganden, skall länsstyrelsen, för vinnande av sådan verkställighet i Finland som enligt konventionen skall äga rum, till den finske landshövdingen översända beslut rörande beloppet med tillhörande uppgifter och verifikationer.

15 §.

Begagnar sig person, tillhörande gränsbefolkningen i Enontekis socken i Finland, av den samma befolkning medgivna rätt att med egna renar färdas fram till järnvägslinjen Boden-Riksgränsen för avsättning av egna produkter och inköp av sina förnödenheter, må han i samma utsträckning som landets egna undersåtar begagna sig av bete till föda åt kör- och dragrenar, som användas vid färden.

2 KAP.

Verkställighet av finsk myndighets beslut rörande svensk renägars ersättningsskyldighet enligt konventionen m. m.

16 §.

Då länsstyrelsen på framställning av vederbörande myndighet i Finland förskottsvis av allmänna medel utbetalt belopp, som svensk renägare eller annan på grund av konventionen är pliktig att utgiva, skall beloppet genom länsstyrelsens försorg indrivnas hos denne.

Finner länsstyrelsen med billighet överensstämma, att beloppet helt eller delvis stannar å statskassan, äge länsstyrelsen därom besluta; dock må det ej ske, där fråga är om böter, ej heller i fråga om belopp, som av lapp skall gäldas såsom ersättning för skadegörelse, som vid flyttning över finskt område sker å skog på genomflyttningsvägen.

17 §.

Saknas tillgång till gäldande av böter, som skola indrivnas enligt 16 §, varde de förvandlade enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer, samt förblir gällande så länge omförmälda mellan Sverige och Finland avslutade konvention bibehåller giltighet.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande lagförslag, får utskottet hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag.

Såsom framgår av utskottets samtidigt härmed avgivna utlåtande, nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, rörande godkännande av en mellan Sverige och Finland den 9 maj 1925 avslutad konvention med tillhörande slutprotokoll angående renar i gränsområdena, har utskottet hemställt, att ifrågavarande konvention och slutprotokoll måtte av riksdagen godkännas.

Det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget innefattar stadganden av allmän lags natur, som ansetts erforderliga för konventionens genomförande, nämligen dels för fullgörande av de folkrättsliga förpliktelser, som enligt konventionen åligger Sverige, och dels för utövande av de rättigheter, som jämlikt konventionen skola tillkomma riket och dess inbyggare.

I främsta rummet hava därvid kommit i betraktande de bestämmelser i konventionsförslaget, vilka reglera förfarandet med finska renar, som olovligen uppehålla sig här i riket. I detta avseende hava i lagförslaget upptagits stadganden av i huvudsak följande innehåll. Sedan kännedom vunnits, att finska renar uppehålla sig här i riket, skall genom person, som enligt särskilt meddelade bestämmelser av vederbörande länsstyrelse utsetts (gränsrenvakt), underrättelse därom avlätas till den, som i Finland förordnats att mottaga sådan underrättelse. Det åligger renägaren att avhämta renarna. Dessa må dock utdrivas jämväl av person här i riket eller i Finland, vilken äger uppdrag i sådant hänseende. Vid renarnas avlägsnande skall tillses, att allenast medtagas djur försedda med märken, som begagnas i Finland. För renarnas uppehåll här i riket skall erläggas en betesavgift av tio öre om dagen för varje ren, kalvar under ett års ålder ej inbegripna. Denna avgift kan fördubblas, därest det är uppenbart, att renägaren avsiktligt låtit sina renar beta här i riket. Inställer sig icke inom angiven tid någon för renarnas avhämtande eller, om detta väl skett, avlägsnas ej renarna på sätt föreskrivits, inträder såsom påföljd, att ett belopp motsvarande 10 procent av renarnas medelvärde anses förbrutet. Härförutom skall gäldas ersättning för de utgifter renarnas upphåll medfört för myndigheter och enskilda ävensom för skada, som av renarna vållats. Avgifter och ersättning, som ovan nämnts, med undantag av skadestånd, fastställas av länsstyrelsen. Skadestånd bestämmes efter förutgången besiktning av särskilda förrättningsmän. I händelse belopp, som sålunda skola gäldas, icke omedelbart erläggas, skall genom länsstyrelsen hänvändelse ske till den finske landshövdingen, som enligt konventionen har att förskottera beloppen av finska allmänna medel.

Vad angår svenska renar, som olovligen uppehålla sig i Finland, tarvas icke lagbestämmelser i vidare mån än så vitt angår indrivning här i riket av medel, som enligt konventionen i Finland ålagts svenska renägare till utgivande och som av länsstyrelsen förskottsvis utbetalts av allmänna medel.

Ett motsvarande förhållande föreligger beträffande konventionens be-

stämmelser om medgivande i visst fall för svenska lappar att med renar flytta över finskt område. Enligt sagda bestämmelser kan svensk lapp i Finland ådömas böter för förseelse mot de i konventionen meddelade bestämmelser rörande avverkning av skog å genomflyttningsväg vid utnyttjande av honom medgiven rätt till bränsletäkt. Likaledes kan han förpliktas utgiva ersättning för skadegörelse å skog å sådan väg. Jämväl de belopp, som i sådant hänseende skola utgivas, förskotteras av länsstyrelsen för att sedermera enligt i lagförslaget upptagna föreskrifter indrivras av lappen.

Av de bestämmelser, som ingå under de i slutprotokollet upptagna särskilda förutsättningar för konventionens antagande, är det en, som för sin tillämpning här i riket tarvar civillags form. Detta är föreskriften rörande rätt för gränsbefolkningen i Enontekis socken att vid de handelsresor till Sverige, vartill samma befolkning skulle berättigas, använda sig av bete för vid färden nyttjade kör- och dragrenar i samma utsträckning, som tillkommer svenska medborgare vid deras resor efter ren.

Över lagförslaget har yttrande inhämtats från länsstyrelsen i Norrbottens län, som icke haft något att erinra däremot.

Utskottet har vid granskning av lagförslaget icke funnit skäl till anmärkning mot detsamma och får därför hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 maj 1925.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Hederlierna, Jacob Larsson*, Rogberg*, Lyberg, K. G. Westman, Klefbeck och P. E. A. Jonsson*;

från andra kammaren: herrar Lindqvist i Halmstad, af Ekenstam, Lindley*, Jansson i Edsbäcken, Karlsson i Vätö*, Johanson i Huskvarna*, Carlson i Mölndal* och Persson i Trången.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.